

Brødrene Jul og Hans P. Hansen

Trelastgründere og pionerer innen Metodistkirken

Av Hans Th. Klerud

Mine aner

Mine tippoldeforeldre var Maria Jensdatter, født på Sukken i Rødenes og Hans Ellefsen, født på Volden i Øymark i 1804. Ett av barna deres (min oldefar) var Johan Henrik Hansen (1834–1894) gift med Gunhild Marie Christofferdatter (1829–1916) fra Kopperud i Høland. De bodde noen år på Smeby ved Ydersbond i Høland og flyttet til Krogstadslora ved Åsengen i Eidsberg.

Metodistbevegelsen

I 1860 ble mine oldeforeldre metodister som hadde sine møter ved Ydersbond. I 1850-årene var det blitt organisasjonsfrihet i Norge. Tidligere hadde de geistlige og makteliten holdt befolkningen i et jerngrep, spesielt når det gjaldt religion. Landet var nå i en brytningstid. Menn hadde hatt begrenset stemmerett i noen år, noe kvinner ikke fikk før i 1898. Dette året fikk menn alminnelig stemmerett, mens kvinnene måtte vente helt til 1913.

Bedehus og menighet på Mysen

Menigheten kjøpte husmannsplassen Grina (ja, det ble skrevet med én n den gang!), som opprinnelig lå under Langebrekke og bygde et bedehus der. Min oldefar, Johan Henrik, ble vaktmester på «Lokalet» og forpakter av småbruket.

Metodistkirken bygges

Menigheten vokste og etter en del år ble tomt til kirke kjøpt i stasjonsbyen Mysen. Skjøte på tomte ble underskrevet av Hans S. Olsen, Jul Hansen, Hans Petter («H.P.») Hansen, Johannes Huse, Martin Husengen, Franz Olsen og Petter Larsen. Disse fikk betegnelsen «kirkeverger».

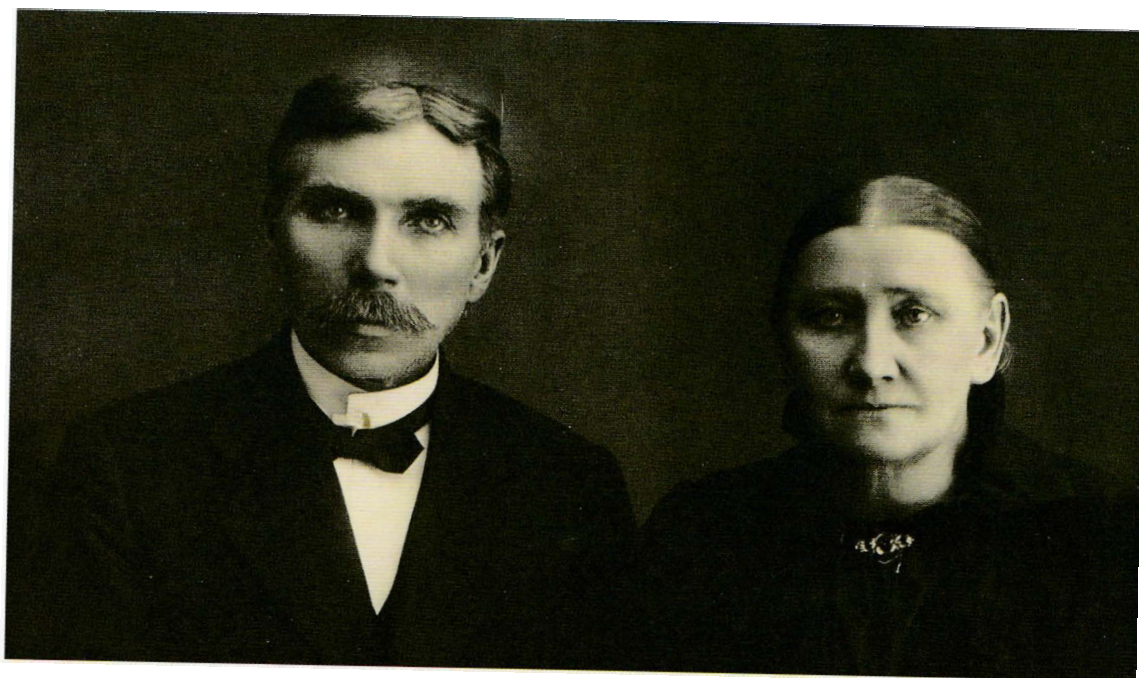
Grunnsteinen ble lagt 26. juni 1897, og allerede i desember samme år stod Metodistkirken ferdig.

Grina blir et verksted

Mine oldeforeldre, Gunhild og Johan, kjøpte Grina, og fikk etter hvert åtte barn. Johan snekret møbler på kjøkkenet i begynnelsen – til eget bruk og til salg. Han var en god læremester for sine sønner, og også for andre som ble snekkere. Han fremsto som en fagmann av den gode gamle sorten som kunne produsere fra A til Å med muskelkraft og enkle redskaper etter dagens målestokk. Dyktige sønner fikk han også!

Min grandonkel, Jul Hansen, og Susebakke

Jul (1858–1936) var den eldste i søskenflokk. Han giftet seg med Lovise Vandug (1859–1942). Jul kjøpte Susebakke der han hadde sag og trevarefabrikk og drev med trelasthandel. Han bygde bl.a. et lite kraftverk i fossen. Dette huset er nå restaurert av «Mysenelvas Venner», og

Jul Hansen med sin kone, Lovise f. Vandug. Han var den eldste av fabrikkeneierne Hansen og drev omfattende trelasthandel på Susebakke. Foto utlånt av Birgit Ruud.

Hans Petter Hansen giftet seg med Emilie Aarsrud fra Tosebygda. Ved siden av driften av Momarken Møbelfabrikk, ble han som sin bror, Jul, en av pionerene i Metodistkirken. Foto utlånt av Hans Th. Klerud

Det var Jul Hansen som bygde dette kraftverket under Susebakkefossen, nå restaurert av «Mysenelvas Venner». Foto: Eva Tveter.

jeg har i alle mine voksne år sett på det gule turbinhuset under Susebakkefossen som en bauta over Jul Hansen – «Jul Hansens plass».

Han bygde også verkstedet «Husketuten», Kaupang og en villa ved Hegginkrysset, og var også delaktig i oppstart av «Indre Smaalenenes Avis», blant mye annet.

Jul Hansen var den første som tok i bruk snekkermaskiner i Eidsberg. Hans svigersønn, Martin Martinsen overtok så bedriften – og hans sønner Oddvar og Rolf deretter. Enda en generasjon Martinsen fortsatte fabrikken som også begynte med ferdighusproduksjon. Da det ikke lenger var «liv laga» var det

slutt på driften ved Susebakke som hadde beskjeftiget 15–20 mann.

Min bestefar Hans Petter Hansen

På folkemunne ble Hans Petter (1872–1961) kalt for H.P. Han ble gift med Emilie (Milla) Aarsrud (1877–1953) og var den yngste i flokken.

H.P. var leder på en snekkerfabrikk i Tistedalen i unge år og måtte begynne med skjegg for å se eldre ut, fortalte han. I 1903 overtok han Grina med et lite verksted etter sin far og bygde seg opp. Bedehustomta og huset fulgte med. H.P. rev huset, flyttet det etter en tid opp til fabrikken som et materialhus. (Da fikk han hustørkede materialer!)

Momarken Møbelfabrikk, som det ble kalt, hadde på det meste 13 mann ansatt, sønner og svigersønner iberegnet. Hvis du ser på det fotograferte maleriet, kan du gjenkjenne husene pluss et stabbur som er solgt og flyttet. Oldemor, Gunhild, bodde der til sin død i 1916. Fabrikken hadde to branntilløp – ett var forholdsvis stort.

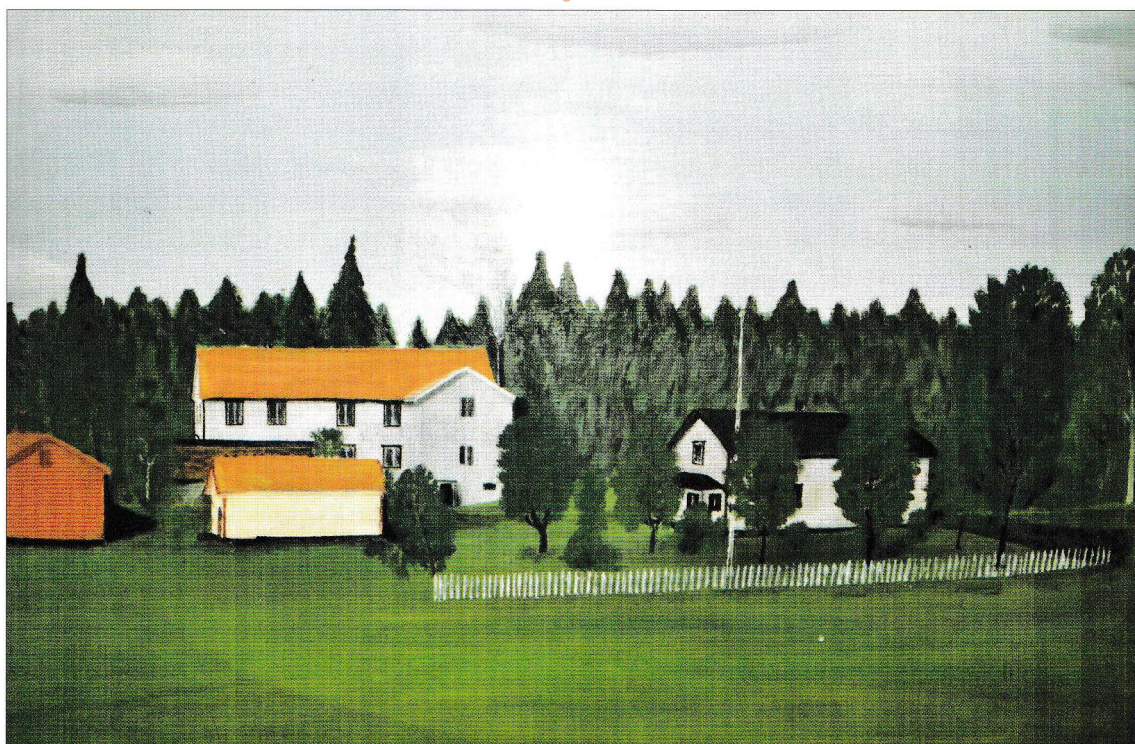
Fire sønner og to svigersønner overtok fabrikken. Etter at en av sønnene og en svigersønn døde, og den andre svigersønn så trakk seg ut, ble de tre gjenværende sønner enige om å holde på til den yngste ble pensjonist. Produksjonen ble da avsluttet, auksjon avholdt og maskiner og redskap solgt. Småbruket og fabrikken ble solgt hver for seg, og nå er fabrikken ombygd til leiligheter.

Gründerbrødrenes ettermæle

Jul og Hans Petter skaffet med sin kunnskap, innsikt, tiltakslust og pågangsmot, arbeidsplasser til mange familieforsørgere i mange tiår. Dette var i en tid da arbeidsplasser var mangelvare. Det var jo stort sett i jord- og skogbruk folk fikk arbeid den gang.

Begge brødrene var lavmælte, logne og av få ord – men myndige, bestemte og rettskafne. Hos de to var et ord et ord og en mann en mann. Det stod stor respekt av dem begge.

Jul og H.P. var aktive sammen med en stor dugnadsgjeng på Metodistkirkens bygg. Det ble deres andre hjem resten av livet.

Momarken Møbelfabrikk slik den så ut i midten av 1940-årene. En av snekkerne, Leif Meyer Karlsen fra Hemmingsjord, malte dette bildet. Bildet utlånt for fotografering av Hans Th. Klerud.